

2. От Совета Таврического епархиального женского училища//Там же. – 1873. – № 8. – С.232-236.
3. Торжественный акт в Таврическом епархиальном женском училище по случаю первого выпуска//Там же. – 1873. – № 15. – С. 483-495.
4. Торжественный акт в Таврическом епархиальном женском училище по случаю первого выпуска //Там же. – 1873. – № 16. – С. 509-524.
5. Краткое описание акта, происходившего в Таврическом епархиальном женском училище 21 июня сего 1877 года, по случаю третьего выпуска воспитанниц//Там же. – 1877. – № 15. – С.472-486.
6. Протокол (епархиального съезда) №4//Там же. – 1878. – № 19,20,21. – С. 797-801.
7. VII педагогический класс при Таврическом епархиальном женском училище, как средство практически подготовить воспитанниц к учебно-воспитательному делу//Там же. – 1886. – № 8. – С. 461-467.
8. Отчет о состоянии Таврического епархиального женского училища в учебно-воспитательном отношении за 1885/86 уч.год//Там же.- 1887. – №9. – С. 444-461.
9. Определения Святейшего Синода. От 24 апреля-7 мая 1887 года, за №729, об утверждении образцовой начальной школы при Таврическом епархиальном женском училище//Там же. – 1887. – № 12. – С.585-588.
10. Отчет о состоянии Таврического епархиального женского училища в учебно-воспитательном отношении за 1888/9 уч.год //Там же. – 1890. – №1. – С. 36-60.
11. Отчет о состоянии Таврического епархиального женского училища в учебно-воспитательном отношении за 1889/90 уч.год//Там же. – 1891. – №5,6. – С. 211-236.
12. Отчет о состоянии Таврического епархиального женского училища в учебно-воспитательном отношении за 1900-1901 учебный год// Там же. – 1902. – № 1. – С.26-32.
13. Отчет о состоянии Таврического епархиального женского училища в учебно-воспитательном отношении за 1910-1911-й учебный год // Там же. – 1912. – № 17. – С. 306-317.
14. Шумський К.В. Духовно-навчальні заклади Таврійської Єпархії (1859-1920 рр.): дис. ... кандидата іст. наук: 07.00.01/ Костянтин Володимирович Шумський. – Сімферополь, 2004.

Анотація

Стаття присвячена Таврійському Єпархиальному жіночому училищу (ТЄЖУ) як духовному навчальному закладу, що здійснювало підготовку вчительок для початкових училищ Таврійської губернії. У статті виділено основні етапи розвитку теоретичної та практичної педагогічної підготовки в ТЄЖУ, розкрито особливості її змісту, структури й організації.

Аннотация

Статья посвящена Таврическому Епархиальному женскому училищу (ТЕЖУ) как духовному учебному заведению, осуществляющему подготовку учительниц для начальных училищ Таврической губернии. В статье выделены основные этапы развития теоретической и практической педагогической подготовки в ТЕЖУ, раскрыты особенности ее содержания, структуры и организации.

Summary

The paper is dedicated to the history of Taurida eparchy women's school as a religious educational institution which provided professional training of teachers for Taurida Province primary schools. The paper outlines the main stages in the development of theoretical and practical pedagogical training in Taurida eparchy women's school. The main features of the content, structure and organization are covered.

Ключові слова: Таврійське Єпархіальне жіноче училище, теоретична та практична педагогічна підготовка

Ключевые слова: Таврическое Епархиальное женское училище, теоретическая и практическая педагогическая подготовка

Key words: Taurida eparchy women's school, theoretical and practical pedagogical training.

Подано до редакції 15.10.2012.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц.Шитовою І.Ю.

УДК 378.1(477)

©2012

Медведовська Т.П.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Основні проблеми існуючих систем освіти і теоретичний образ перспективної системи освіти, що забезпечує не тільки добробут нації, але і подальший стійкий розвиток людства, самим серйозним образом хвилюють сьогодні вчених, державних і суспільних діячів різних країн, які стурбовані необхідністю оновлення і реформування систем освіти, покликаною відігравати в ХХІ ст. найважливішу роль у розвитку особистості і суспільства. У Доповіді Міжнародної комісії ЮНЕСКО "Освіта: Прихований скарб ХХІ ст." (1997 р.) підкреслюється особливості перспективної системи освіти, зокрема вищої, до якої потрібно віднести:

- фундаменталізацію освіти, яка повинна істотним чином підвищити її якість;

- випереджальний характер всієї системи освіти, її націленість на проблеми майбутньої постіндустріальної цивілізації;
- розвиток творчих здібностей людини;
- доступність системи реалізації творчого потенціалу для населення нашої планети шляхом широкого використання можливостей дистанційного навчання і самонавчання із застосуванням перспективних інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Стрімке зростання обсягу необхідної для засвоєння в процесі вищої освіти інформації спонукає студентів вищих навчальних закладів (ВНЗ) володіти навичками ефективної самоосвіти у процесі професійної підготовки. Готовність до самостійного навчання виступає провідною рисою вже сформованих фахівців під час удосконалення ними своїх професійних компетентностей та сприяє більш повній реалізації принципу «навчання продовж життя», задекларованого в положеннях Болонського процесу, до якого поєдналася й Україна.

Українські науковці педагогічної галузі неодноразово розглядали питання ролі самоосвіти у вищій школі (В. Буряк, О. Малихін В. Шпак,). Провідні педагоги розробляли зміст поняття «самоосвіта» (Б. Корольов, К. Лівітан). Значна увага наукового пошуку зосереджувалася на процесі самостійної роботи студентів (А. Алексюк, А. Аюрзанайн, В. Козаков, І. Коц, П. Підкасистий, О. Сліпенька). Різні науковці розглядали самоосвіту в контексті навчання студентів за різними напрямками професійної підготовки: військовим (В. Ягупов), педагогічним (О. Антонова, О. Дубасенюк, О. Малихін, Т. Семенюк,), музичним (П. Харченко), природничим (О. Кучерявий, М. Рогозіна).

Формулювання цілей статті... Основною метою статті є аналіз сучасних наукових досліджень стосовно необхідності здобуття студентами та використання ними навичок самоосвіти під час їхнього навчання у вищих навчальних закладах, а також визначення ролі самоосвіти та її основних характеристик в контексті Болонського процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження... Фундаменталізація освіти [1; 8] передбачає її орієнтацію на вивчення основних законів природи і суспільства, а також природи і призначення самої людини. Такий підхід повинний дозволити людям самостійно знаходити й оцінювати відповідальні рішення в умовах невизначеності, у критичних і стресових ситуаціях, коли людина стикається з новими складними природними і соціальними явищами. Наукові знання і високі етичні принципи є в цих випадках надійною опорою. Під терміном «фундаменталізація» розуміється істотне підвищення якості освіти і освітнього рівня людей шляхом відповідної зміни змісту дисциплін, що вивчаються, і методології навчального процесу. Вона може досягатися різними засобами, до яких можуть бути віднесені і такі [8]:

- зміна співвідношення між прагматичною і загальнокультурною частинами освіти всіх рівнів. При цьому пріоритетними стають проблеми загальної культури людини, формування в нього наукових форм системного мислення;

- зміна змісту і методології навчального процесу, при яких акцент робиться на вивчення фундаментальних законів природи і суспільства, створюються принципово нові навчальні курси, орієнтовані на формування цілісних уявлень про наукову картину світу і здатності виходити на системний рівень його пізнання;

- забезпечення пріоритетності інформаційних компонентів у перспективній системі освіти людей, які будуть жити і працювати в інформаційному суспільстві, де найважливішу роль будуть відігравати фундаментальні знання про інформаційні процеси в природі і суспільстві і нові інформаційні технології.

Однією з принципово важливих і конструктивних ідей у стратегії підвищення інтелектуального потенціалу нації є ідея випереджальної освіти [8]. Суть цієї ідеї полягає в тому, щоб своєчасно підготувати людей до майбутнього. Перспективна система освіти повинна створюватись на основі поєднання новітніх загальнонаукових і гуманітарних знань. Одним з пріоритетних завдань системи є формування в людині таких якостей, що дозволяє успішно пристосуватися, жити і працювати в умовах нового часу. Серед цих якостей можна виділити: системне наукове мислення; екологічну культуру; інформаційну культуру; творчу активність; толерантність; високу моральність. Саме ці якості людей повинні забезпечити виживання і подальший стійкий розвиток цивілізації. Темпи технологічного і науково-технічного прогресу сьогодні такі, що деякі знання застарівають вже протягом 3-5 років, і не враховувати цього чинника в перспективній системі освіти неприпустимо. Значна частина навчального години відводиться для вивчення нових фундаментальних знань, процесів і технологій, інформація про які винна надходити різними каналами взаємодії з системою науки, банками даних і знань, науково-технічної інформації. Тому принципово важливою умовою ефективності системи випереджальної освіти є необхідність її органічного зв'язку з наукою.

Розглянемо визначення поняття «самоосвіта», що його дає провідний український педагог Б.І Корольов у сучасній педагогічній енциклопедії: «Самоосвіта – самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно значущих освітніх цілей: задоволенні загальнокультурних запитів; пізнавальних інтересів у будь якій сфері діяльності; підвищення професійної кваліфікації тощо. Самоосвіта є умовою розвитку, самоствердження та самореалізації особистості і складовою навчання її протягом життя. Вибір індивідуальної

траєкторії або програми самоосвіти є прерогативою особистості, тому вона регулюється особисто суб'єктом освітньої діяльності... Джерела самоосвіти: вивчення літератури (навчальної, науково-популярної, наукової, художньої), ознайомлення із засобами інформації (газетами, журналами, радіо- і телепередачами), прослуховування публічних лекцій, відвідування музеїв, виставок, театрів, консультації фахівців, використання Інтернет-інформації тощо. Самоосвіта нерозривно пов'язана з самовихованням, оскільки вона сприяє виробленню у людини цілеспрямованості, волі в досягненні мети" [3, с. 798-799].

У працях українських педагогів знаходимо й таке визначення цього поняття: "Самоосвіта – активна цілеспрямована пізнавальна діяльність людини, що пов'язана з пошуком і засвоєнням знань у певній галузі; цілеспрямована робота людини, у ході якої відбувається розширення і поглиблення знань, удосконалення існуючих і набуття нових навичок і умінь; освіта, яка набувається у процесі самостійної роботи без проходження систематичного курсу навчання у стаціонарному навчальному закладі. Самоосвіта є невід'ємною частиною і систематичного навчання у стаціонарних закладах, сприяючи поглибленню, розширенню і більш міцному засвоєнню знань" [1; 2; 3].

Великий тлумачний словник української мови подає дещо інакше визначення: "Самоосвіта – здобуття знань самостійним навчанням поза навчальним закладом, без допомоги вчителя", що є змістовно логічним, проте дещо суперечливим щодо досліджуваної теми, оскільки ми розглядаємо роль самоосвіти студентів саме у процесі їх професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

Сучасний російський педагог Ю.Г. Фокін висловлює думку про некоректність вживання терміну самоосвіти в процесі здобуття суб'єктом освіти, оскільки всі завдання, що будуть опрацьовуватися самостійно вже заздалегідь обумовлені робочими планами [9]. Інші ж вчені наголошують на тому, що процес самоосвіти як важлива складова системи вищої освіти, має розвинути у студентів цілеспрямовано, на аудиторних заняттях, за допомогою і під керівництвом викладача [5, 6]. Тому ми акцентуємо увагу на тому, що керуватимуся визначеннями вітчизняних вчених (О. Бурлуки, Б. Корольова, П. Підкасистого, В. Шпак) щодо сутності змісту самоосвіти, як самостійної інтелектуально-пізнавальної діяльності, яка має особистісний характер і проявляється в студентському середовищі у вигляді самостійної роботи над навчальними матеріалами.

Система роботи щодо самоосвіти формується у студентів ще протягом перших курсів навчання у ВНЗ [2, с. 81]. Достатнє оволодіння студентом навичками самоосвіти дає змогу покращити якість отримуваної освіти та засвоїти предмет у найповнішому обсязі. До того ж, студент стає активним учасником навчального процесу, а тому й відповідальність за отримані знання лягає на нього. А це, у свою чергу, формує у майбутнього фахівця навички не лише самоосвіти, й професійного пошуку, а й власної відповідальності, самостійного прийняття рішень. Після закінчення професійної підготовки, молодий фахівець переносить ці риси у свою професійну діяльність, що підвищує його конкурентоспроможність на ринку праці.

Таким чином, самоосвіті надається роль мотивувального чинника самовдосконалення та професійного зростання особистості після завершення підготовки у ВНЗ [9, с. 167].

Процес самоосвіти, що закладається в перші роки студентського життя, триває протягом всього періоду навчання і професійної діяльності, що сприяє постійному оновленню особистісних знань відповідно до наукового та технологічного розвитку [5, с. 42]. У принципах європейської освіти такий процес називається "освіта протягом всього життя" [6]. Цей процес має важливе значення для забезпечення професійного зростання спеціаліста в умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу.

У педагогічній літературі самоосвіті надається роль критерію оцінювання навчальних досягнень студентів [2, с. 144]. Уміння самостійно працювати та вирішувати поставлені завдання передбачено навчальними принципами українських ВНЗ. Розробляючи матеріали певного навчального курсу, викладач розраховує на певний рівень готовності студента до самостійної роботи, а на перших курсах, ще й включає спеціальні завдання для формування навичок самоосвіти. Тому, можемо підсумувати, що рівень навчальних досягнень студентів певною мірою залежатиме від належного володіння навичками самоосвіти.

Сучасна комп'ютеризація процесу освіти та все ширша інтеграція його до мережі Інтернет сприяє спрощенню набуття студентами навичок самоосвіти і швидкому обміну інформацією та науковими досягненнями. На думку Б.І. Корольова : "Справжню революцію в самоосвіті викликала поява Інтернету. Народилися принципово нова ефективна форма самоосвіти з використанням комп'ютера та Інтернет-технологій – це Інтернет-самоосвіта. В Інтернеті інформацію з будь-якої теми можна отримати за лічені секунди. Можливості самоосвіти з використанням Інтернет-технологій надзвичайно широкі, оскільки в Інтернеті представлена інформація з усіх галузей знань. Інтернет дає можливість знайомитися з навчальною та іншою літературою в гіпермедійному варіанті; здійснювати невербальне спілкування за інтересами; мати дистанційний доступ до інформаційних ресурсів – віртуальних бібліотек, архівів, каталогів найбільших бібліотек світу. Освітні установи ряду розвинених країн (США, Японія та ін.) нині через всесвітню мережу Інтернет надають освіту всіх рівнів, стираючи межу між освітою та самоосвітою. З численних послуг Інтернету для самоосвіти особливого значення набуває використання всесвітньої павутини (www) – системи документів, розмішених на вузлах Інтернету; електронна

пошта (E-mail) – система серверів, яка дозволяє передавати електронні повідомлення від одного користувача до іншого; система 1RC – служба спілкування, взаємообміну текстовими повідомленнями. Інтернетизація освітнього простору відкрила величезні можливості для удосконалення теорії і практики самоосвіти, тому опанування методикою пошуку інформації у Інтернеті є обов'язковою умовою ефективності самоосвіти» [3, с. 799]. Отже, самоосвіті відводиться роль глобалізації знання та швидкого взаємообміну за допомогою мережі Інтернет.

Висновки... Таким чином, самоосвіта є необхідною умовою навчання студентів в процесі професійної освіти у вищих навчальних закладах (ВНЗ) і виконує такі ролі: спонукає студента стати активним учасником навчального процесу; виступає критерієм оцінювання навчальних досягнень студентів; виконує функцію глобалізації знання та швидкого взаємообміну за допомогою мережі Інтернет; виступає мотивувальним чинником самовдосконалення та професійного зростання фахівця після завершення підготовки у ВНЗ; забезпечує реалізацію принципу «освіта протягом всього життя», сприяючи постійному вдосконаленню знань відповідно до наукового та технологічного розвитку суспільства.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України / А.М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 436 с.
2. Алексюк А.М. Организация самостоятельной работы студентов в условиях интенсификации обучения: учеб. пособие / А.М. Алексюк, А.А. Аюрян, П.И. Пидкасистый. – К. : ИСДО, 1993. – 336 с.
3. Андреев А.А. Педагогика высшей школы. Новый курс. / А.А. Андреев. – М. : Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2002. – 264 с.
4. Антонова О.Є. Методичні рекомендації до застосування технології формування у майбутніх учителів базових знань з курсу «Педагогіка» / Антонова О.Є. – Житомир : Житомирський державний педагогічний ун-т імені Івана Франка, 2000. – 100 с.
5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
6. Голуб Б.А. Основы общей дидактики. Учеб. пособие для студ. педвузов / Б.А. Голуб. – М. : Туманит, изд. Центр ВЛАДОС, 1999. – 96 с.
7. Енциклопедія освіти / За ред. В.Г. Кременя. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
8. Зязюн І.А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / І.А. Зязюн // Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи – Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 10-18.
9. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ю.Г. Фокин – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 224 с.
10. Ярмаченко М.Д. Основні педагогічні категорії / М.Д. Ярмаченко // Педагогіка і психологія. – 1998. – №4. – С. 11.

Анотація

У статті проаналізовано тлумачення поняття «самоосвіта» у педагогічному аспекті та обґрунтовано його зміст у контексті навчання студентів у вищих навчальних закладах. Досліджено роль самоосвіти в процесі професійної підготовки фахівців у ВНЗ в Україні в умовах Болонського процесу.

Аннотация

В статье проанализировано значение понятия «самообразования» в педагогическом аспекте и обосновано его содержание в контексте обучения студентов в высших учебных заведениях. Исследована роль самообразования в процессе профессиональной подготовки специалистов в ВУЗах Украины в условиях Болонского процесса.

Summary

The article highlights pedagogical aspects of interpretation of self-educational concept and its content is substantiated at the contents of student education in the higher education. The role of self-educational in the process of professional training of specialists in Ukrainian universities in the Bologna process has been investigated.

Ключові слова: самоосвіта, професійна підготовка фахівців, фундаменталізація освіти, концепції випереджальної освіти, Болонський процес.

Ключевые слова: самообразование, профессиональная подготовка специалистов, фундаментализация образования, концепция опережающего образования, Болонский процесс.

Key words: self-educational concept, professional training of specialists, fundamentalization of education, the concept of advancing education, the Bologna process.

Подано до редакції 16.10.2012.

УДК 373:091 (477)

©2012

Фізеші О.Й.

О.ДУХНОВИЧ ПРО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Початкова школа є фундаментом шкільної освіти, а покликання вчителя початкових класів – закласти перші сходинки до успіху, якими особистість піднімається впродовж свого життя. Реалізація основних завдань, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти (2011 р.), залежить передусім від педагога, його професіоналізму, спроможності створити умови для